

Asia: PLM002:00/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Maanpuolustuskorkeakoulusta annetun lain muuttamisesta

Upseeriliitto kiittää mahdollisuudesta lausua lakimuutokseen ja haluaa nostaa suunnitellusta uudistuksesta esiin seuraavat asiat.

Esitetyt tarkennukset lainkohtien muutoksiin perustuvat siihen faktuaaliseen asiaan, että jatkossa yleisesikuntaupseerikurssi on Maanpuolustuskorkeakoulun toteuttamaa yliopistollista jatkokoulutusta, samoin kuten esikuntaupseerikurssi, sotatalouden ja tekniikan lisäopinnot, ylemmän päällystön kurssi, ylemmän johdon kurssi, maanpuolustuskurssit, toimialapäälliköiden opinnot sekä maanpuolustuksen opintokokonaisuudet 1 ja 2.

Laki Maanpuolustuskorkeakoulusta 17 § Kelpoisuus jatkotutkintoon johtaviin opintoihin

Lainkohdassa on jatkossa turhaa mainita yleisesikuntaupseerikurssia, koska se ei ole enää tutkintoon johtavia opintoja, eikä laissa ole tähän astikaan määritelty yliopistollisen jatkokoulutukseen kuuluvien kurssien kelpoisuusvaatimuksia vaan ne on määritelty muulla tavoin ja muualla kuin laissa. Miksi yleisesikuntaupseerikurssi olisi poikkeus?

Laki Maanpuolustuskorkeakoulusta 29 §. Palvelussitoumukset

Voimassa olevan lain 29 §:n 1 momentti sisältää upseerin virkaan johtaviin opintoihin sidotun palvelussitoumusveloitteen. Pykälän maininnat yleisesikuntaupseerikurssiin liittyvistä palvelussitoumuksista ovat turhia, koska muistakaan yliopistollisen täydennyskoulutukseen kuuluvien opintojen suorittamisesta ei tehdä palvelussitoumuksia. Erityisesti huomioitava on se, että esiuupseerikurssin opinnot muodostavat ensimmäisen puoli vuotta yleisesikuntaupseerikurssin opinnoista, eli kolmanneksen koko kurssin kestosta.

Vastaavasti puolustusministeriön asetus sitoumusajoista ja sitoumuskorvauksista (1126/2008) tulisi muuttaa siten, että sieltä poistetaan yleisesikuntaupseerin tutkintoa koskevat osat.

Upseeriliitto haluaa kiinnittää huomiota palvelussitoumuksen käyttöön kurssin suorittamiseen liittyen. Se ei sovi tämän kaltaiseen opetuskokonaisuuteen. Jos jostain perustellusta syystä yleisesikuntaupseerikurssista, joka ei johda enää tutkintoon, pitää tehdä palvelussitoumus, täytyy sitoumusaikaa ja sitoumuskorvausta tarkistaa huomattavasti alaspäin.

Muihin esitettyihin lainkohtien ja asetusten muutoksiin Upseeriliitolla ei ole huomautettavaa.

Tutkintouudistuksen valmistelusta ja sen sisällöstä

Asian valmistelusta on todettu, että ”Puolustusvoimat on esityksen valmistelun kaikissa vaiheissa kuullut henkilöstöjärjestöjä yhteistoimintaelinten kautta paikallisella ja valtakunnallisella tasolla”. Tästä henkilöstöjärjestöjen kuulemisesta Upseeriliitolla on erilainen näkemys. Tiedossamme on vain Puolustusvoimien yhteistoimintaelimessä tapahtunut uudistuksen esittely, jossa esitettyä materiaalia ei lähetetty etukäteen tutustuttavaksi ja ainoa mahdollisuus lausua asiaan oli tuossa kokouksessa. Uudistus koskee erityisesti Upseeriliiton jäseniä ja olemme tuoneet esille halumme osallistua uudistuksen valmistelutyöhön, johon meitä ei suullisista lupauksista huolimatta henkilöstöjärjestönä kutsuttu.

Muutosta perustellaan muun muassa Maanpuolustuskorkeakoulun keräämällä opiskelijapalautteella, jotta saataisiin tietoa, miksi halukkuus yleisesikuntaupseerin tutkinnon suorittamista kohtaan on vähentynyt sekä tutkintoon hakeutuneiden ja valintakokeisiin osallistuneiden määrä laskenut. Opiskelijapalautteen mukaan noin puolet yleisesikuntaupseerin tutkintoa suorittavista opiskelijoista kokee opintojen ja perhe-elämän yhteensovittamisessa haasteita. Lisäksi opiskelijat toivovat opiskeluajan lyhentämistä ja etäopetuksen lisäämistä.

Maanpuolustuskorkeakoulun on syytä kerätä palautetta myös esiuupseerikurssin suorittaneilta, miksi he eivät hakeutuneet yleisesikuntaupseerikurssille ja mitä toimenpiteitä pitäisi tehdä, että kurssilla olisi sellaista vetovoimaa, joka olisi saanut heidät hakemaan opintoihin. Upseeriliiton jäsenistö on eri

tilaisuuksissa kertonut, että syy miksi kurssille ei hakeuduta, on kurssin jälkeinen yleisesikuntaupseerin urapolku, joka ei houkuttele liian nopeasyklisenä tehtäväkiertona sivuttaissiirtymiseen. Upseeriliitto ei näe, että pelkkä kurssin lyhentäminen puolella vuodella lisää kurssin vetovoimaa, jos yleisesikuntaupseerien tehtäväsuunnitteluun ei saada pitkäjänteisyyttä.

Upseeriliitto tunnistaa, että esitetyn uudistuksen taustalla on myös Puolustusvoimien henkilöstö-, erityisesti upseeripula. Tämä tuodaankin selvästi esille esityksessä toteamalla, että esitetyllä tutkintouudistuksella huomioitaisiin Puolustusvoimien ylimmän johdon esille nostama tarve lyhentää upseerikoulutusta eri tasoilla kasvaneen upseeritarpeen täyttämiseksi. Tavoitteena on siis selvästi nopeuttaa kurssilta siirtymää takaisin työelämään, lyhentämällä opiskeluun käytettävää aikaa.

Suunniteltu tutkintouudistus Maanpuolustuskorkeakoulussa on merkitykseltään suuri upseerikoulutusjärjestelmässä ja upseerien urakehityksessä. Nykymuodossaan yleisesikuntaupseerikurssi ja sen aikana tehty diplomityö ovat muodostaneet tieteellisen jatkotutkinnon, joka on rinnastettu suomalaisessa koulutusjärjestelmässä liseniaatin tutkintoon. Yleisesikuntaupseerin tutkinnon perustehtävä on kouluttaa Puolustusvoimille ja Rajavartiolaitokselle yleisesikuntaupseereita, joilla on vaadittavat tiedot ja taidot sekä tutkijavalmiudet upseerin ylimpiin normaali- ja poikkeusolojen tehtäviin.

Lakiuudistuksen luonnoksessa todetaan, että ”yleisesikuntaupseereilla ei osaamisen näkökulmasta ole tarvetta jatkotutkinnon suorittamiselle”. Yllä mainittuihin ylimpiin tehtäviin vaadittavat tutkijavalmiudet yleisesikuntaupseeri on nimenomaan saavuttanut laatimalla tutkimuksen omalta erikoisalaltaan, jolla on todennettu upseerin järjestelmällinen teoreettinen ja käytännöllinen syventyminen erikoisalaansa.

Yleisesikuntaupseerikurssin tutkimustyökoulutuksen tavoitteena on muutakin kuin itse diplomityön laatiminen kurssin aikana. Osaamisvaatimuksien mukaisesti yleisesikuntaupseeri

- kykenee itsenäiseen ja luotettavaan tieteelliseen ja ammatilliseen tutkimustyöhön
- kykenee luomaan uutta tietoa hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen.
- osaa kehittää tieteenalaansa ja arvioida tieteenalojen välisiä rajapintoja.
- osaa johtaa tutkimusprojektitkokonaisuuden

- hänellä on hyvät puhe- ja kirjoitusviestinnän taidot, ja hän osaa viestiä tarkoituksenmukaisesti sekä Puolustusvoimissa että tiedeyhteisölle niin oman tutkimusalan, koko tieteenalan kuin ammattialan kysymyksistäkin.

Esityksessä kerrotaan, että yleisesikuntaupseerikurssiin kuuluisi jatkossakin tutkimuskoulutusta, joka tukisi valmiuksia hyödyntää tutkimuksia omissa työtehtävissä sekä seurata oman alansa sotatieteellistä keskustelua. Kurssia ollaan lyhentämässä puoli vuotta ja samanaikaisesti sen tavoitetasoa ollaan nostamassa, joten tässä on havaittavissa ajankäyttöllinen ristiriita.

Sotatieteiden maisterintutkinnon pro gradu -tutkielma on suppeampi kuin yleisesikuntaupseerikurssilla tehty diplomityö, eikä sotatieteiden maisterikurssin tutkimustyökoulutuksessa ole yhtä laajoja tavoitteita. Ehkäpä onkin luontevaa, että sotatieteiden maisterikurssin pro gradu - opinnäytetyön tutkimuksellista merkitystä ja arvoa kasvatetaan, kuten esityksessä arvioidaan. Mutta se ei ole todennäköistä, koska myös maisterikurssin pitkä kesto on otettu tarkasteluun meneillään olevassa uudistuksessa.

Upseeriliitto tuo tässä yhteydessä esille, että tulisi tarkastella mitä tutkijavalmiuksia tarvitaan Puolustusvoimien ylempiin - esimerkiksi strategisen suunnittelun - tehtäviin. On selvitettävä pitäisikö näihin tehtäviin edellyttää yleisesikuntaupseerikurssin lisäksi sotatieteiden tohtorin tutkintoa. Tämä tarkoittaisi, että tohtoriopiskelijoiden määrää pitää lisätä.

Upseeriliitto ei usko, että pelkällä kurssin lyhentämisellä ja kurssiin kuuluvan diplomityön poistolla nostetaan kurssille halukkaiden määrää. Tärkeämpää olisi saada kurssin jälkeisestä yleisesikuntaupseerin työurasta houkuttelevampaa kuin mitä se nyt on. Tätä tarvetta tukee opiskelijapalaute.

Lopuksi todettakoon että, nyt tehtävä tutkintouudistus ei sellaisenaan tuo parempaa rinnastettavuutta muiden maiden upseeritutkintoihin, joissa esityksen kertoman mukaan yleisesikuntaupseeripätevyys saavutetaan maisteritason koulutuksessa. Suomalaiset yleisesikuntaupseerit ovat siis jatkossakin fyysiseltä ja virkaiältään vanhempia kuin muiden maiden yleisesikuntaupseerit.

Viita Ville
Upseeriliitto ry.